https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2255526/lietuva-neskunde-naujausio-eztt-sprendimo-del-cza-kalejimo-sumokes-kompensacija

2024.04.20 14:47

Lietuva neskundė naujausio EŽTT sprendimo dėl CŽA kalėjimo, sumokės kompensaciją

AS

Augustas Stankevičius, BNS2024.04.20 14:47

Buvęs VSD Mokymo centras, kuriame galėjo būti CŽA kalėjimas | D. Umbraso / LRT nuotr.

Lietuva neskundė Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) sprendimo dėl neteisėto Saudo Arabijos piliečio kalinimo, įtariama, slaptame JAV Centrinės žvalgybos agentūros (CŽA) kalėjime Antaviliuose.

Tą padaryti buvo galima iki balandžio 16-osios, kai įsigaliojo Strasbūro teismo sprendimas.

„Teisingumo ministerija nusprendė neskųsti EŽTT sprendimo byloje Al-Hawsawi prieš Lietuvą ir neprašyti EŽTT didžiosios kolegijos jo persvarstyti“, – BNS sakė teisingumo ministrės atstovas spaudai Paulius Žeimys.

EŽTT sausio viduryje Mustafa al Hawsawiui priteisė 100 tūkst. eurų dėl neteisėto prieš du dešimtmečius vykusio kalinimo, įtariama, slaptame JAV Centrinės žvalgybos agentūros (CŽA) kalėjime Lietuvoje. Dar 30 tūkst. eurų priteisti jam atstovavusiai nevyriausybiniai organizacijai „REDRESS“.

Teismas konstatavo, kad Lietuva, kur buvo kalinamas M. al Hawsawis, pažeidė įvairius Europos žmogaus teisių konvencijos straipsnius, pavyzdžiui, draudžiančius kankinimą, garantuojančius teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, į gyvybę, į laisvę ir saugumą.

Buvęs VSD Mokymo centras, kuriame galėjo būti CŽA kalėjimas | D. Umbraso / LRT nuotr.

M. al Hawsawis šiuo metu kalinamas Gvantanamo bazėje. Jis buvo sulaikytas 2003 metais Pakistane. JAV teigia, kad jis galėjo prisidėti prie Rugsėjo 11-osios išpuolių.

EŽTT nustatė, kad vyras Lietuvoje buvo kalintas 2005–2006 metais.

Strasbūro teismas taip pat nusprendė, kad šios bylos kontekste Lietuvai kyla pareiga kreiptis į JAV, siekiant pašalinti arba sumažinti prieš M. al Hawsawį dabar vykdomus žmogaus teisių pažeidimus. Lietuva yra taip pat įpareigota siekti, kad pareiškėjui nebūtų įvykdyta mirties bausmė.

Be to, Lietuvai nurodyta neatidėliotinai imtis būtinų aktyvių veiksmų šalyje vykdomame ikiteisminiame tyrime.

Buvęs VSD Mokymo centras, kuriame galėjo būti CŽA kalėjimas | D. Umbraso / LRT nuotr.

Prokuratūra tyrimą dėl galimo CŽA kalėjimo Lietuvoje buvo pradėjusi dar 2010 metais, tačiau po metų jis nutrauktas. Vis tik tyrimas 2015 metais buvo atnaujintas, atsižvelgus į 2014 metais išslaptintą JAV Senato ataskaitą. Joje konkretūs centrai neįvardijami, bet žmogaus teisių gynėjai mano, kad Lietuvoje veikė dokumente „violetiniu“ vadinamas centras.

Šiais įrodymais rėmėsi ir EŽTT.

Tai buvo antroji byla Strasbūro teisme dėl spėjamo CŽA kalėjimo, abi jas Lietuva pralaimėjo. Šiuo metu svarstoma ir trečioji.

Europos Žmogaus Teisių Teismas 2018 metais jau konstatavo, kad Lietuvoje 2005-2006 metais veikė slaptas CŽA kalėjimas ir jame kalintas kitas Saudo Arabijos pilietis Abu Zubaydah.

Tuomet Lietuva Strasbūro teismo sprendimą skundė, tačiau nesėkmingai. Tai – viena iš priežasčių, kodėl šį kartą Teisingumo ministerija to nusprendė nedaryti.

„Teisingumo ministerijos teisininkai įvertino sprendimus ir panašiose EŽTT bylose prieš Lenkiją bei Rumuniją, kurių prašymai atitinkamas bylas perduoti didžiajai EŽTT kolegijai taip pat buvo atmesti“, – sakė P. Žeimys.

Buvęs VSD Mokymo centras, kuriame galėjo būti CŽA kalėjimas | D. Umbraso / LRT nuotr.

„Atsižvelgus į visus argumentus, prieita išvados, jog kol tebevyksta Lietuvos teisėsaugos institucijų atliekamas ikiteisminis tyrimas ir yra laukiama jo išvadų, Lietuva negali pakankamais ir objektyviais duomenimis ar įrodymais nuginčyti EŽTT padarytos išvados“, – pridūrė jis.

Teisingumo ministrės atstovas teigė, kad įsigaliojus EŽTT sprendimui, Lietuvos institucijos imsis reikiamų priemonių, tinkamam teismo sprendimo įgyvendinimui.

„Pirmiausia, per artimiausius tris mėnesius bus sumokėta priteista piniginė kompensacija. EŽTT priteisė pareiškėjui 100 tūkst. eurų neturtinei žalai kompensuoti ir pareiškėją atstovavusiai „Redress“ 30 tūkst. eurų bylinėjimosi išlaidų atlyginimui“, – sakė P. Žeimys.

Lietuva oficialiai nepripažįsta, kad jos teritorijoje veikė slaptas CŽA kalėjimas, kur laikyti terorizmu įtariami asmenys.

2009-aisiais Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas atliko parlamentinį tyrimą, tačiau paskelbė nenustatęs, kad CŽA sulaikyti asmenys buvo atvežti į Lietuvą, nors pripažino, kad sąlygos tam buvo.

Lietuva teigia, kad patalpose Antaviliuose, netoli Vilniaus, turėjo veikti ne kalėjimas, o žvalgybos paramos centras. Šalis teigia, kad įtarimų sukėlusiais lėktuvais į Lietuvą gabenti ne žmonės, bet ryšių įranga.